

Magtudredninger og medier

Den nye magtudredning

En ny magtudredning bør tage sociale medier alvorligt, ligesom den bør tage nye former for mediedeltagelse alvorligt. Samtidigt skal en ny magtudredning selvfølgelig også forholde sig til mediernes egen magt, og de mange skiftede relationer og magtkampe mellem medier og politik. Denne artikel op-ridser udviklingen af (hovedsagligt) dansk forskning i magt og medier fra 2003 og frem til i dag. Artiklen vil således give et komprimeret overblik over, hvad vi

på nuværende tidspunkt ved om dette spørgsmål ud fra den eksisterende forskning samt udpege, hvad der for den danske befolkning kunne være afgørende at få afklaret af kommende forskning. Til dette formål vil artiklen benytte sig af en tidligere mediesociologisk opdeling af spørgsmålet om magt og medier i tre dimensioner: Magten bag medierne, magten i og omkring medierne og magten fra medierne.

Nyhedsmedier, sociale medier og magt

I Danmark spiller de traditionelle nyhedsmedier stadig en central rolle, når borgerne skal finde oplysninger om politik og samfund (Schrøder, Blach-Ørsten og Eberholst, 2022), ligesom nyhedsmedierne spiller en aktiv rolle i dagsordenens fastsættelse (Albæk & Green-Pedersen, 2020; Blach-Ørsten og Willig, 2016). For nogle år siden beskrev den amerikanske sociolog Arlie Hochschild (2018), hvordan Tea Party-bevægelsen opstod i afmagt til det, der blev opfattet som et elitært, politisk system, der også inkluderede de etablerede medier. I Danmark har vi ikke set en lige så stor modbevægelse, men vi ser et stigende antal mennesker vælge etablerede nyhedsmedier fra og i stedet søge information og bidrage til debatten på ikke-redigerede, algoritme- og profitdrevne platforme. En ny magtudredning bør derfor inkludere sociale medier og alternative medier i analysen af for eksempel dagsordensfastsættelse. Samtidig skal en ny magtudredning selvfølgelig forholde sig til mediernes egen magt og til politikernes magt over medierne. En del af den første magtudrednings publikationer havde fokus på nyhedsmedier og deres rolle i demokratiet. Formålet med denne artikel er at redegøre for hovedtrækkene i den første magtudrednings medieanalyser samt at opdatere vores viden om magt og medier siden 2003, hvor konklusionerne fra den første magtudredning udkom.

Magtudredningen (I) og medierne

I Magtudredningens konklusioner på baggrund af hovedresultaterne lød det blandt andet, at:

IDA WILLIG

Professor, Institut for
Kommunikation og Humanistisk
Videnskab, Roskilde Universitet,
idaw@ruc.dk

MARK BLACH-ØRSTEN

Professor Institut for
Kommunikation og Humanistisk
Videnskab, Roskilde Universitet,
oersten@ruc.dk

”Medierne spiller i dag en større rolle som forbindelsesled mellem befolkningen og den politiske ledelse, end de gjorde tidligere. Medierne har betydelig indflydelse på både befolkningens dagsorden, befolkningens holdninger, den politiske kommunikation og de politiske beslutninger. Men deres magt kan også overdrives. Ofte udgør de blot en arena for andre aktører. Det vigtigste er formodentlig mediestrukturen og de generelle nyhedskriterier. Der synes således at ske en medialisering af politikken som indebærer, at politikere og organisationer indretter sig efter først og fremmest de elektroniske nyhedsmediers adgangs – og formkrav” (Togeby et al., 2003: 212).

Magtudredningen var således med til at sætte nyhedsmediernes magt på dagsordenen på en måde, som ikke var gjort i samme omfang tidligere (Lund, 2004). Det er ikke, fordi der ikke har været bedrevet solid medieforskning i Danmark før, men fordi den danske medieforskning primært har været humanistisk og udsprunget fra Film- og medievidenskab (Schultz, 2006; Kristensen og Blach-Ørsten, 2015), har det betydet et naturligt fokus på æstetiske analyser snarere end på magtanalyser. Når dette så er sagt, har der tidligere været en række forskningspublikationer, som på forskelligvis har sat spørgsmålet om magt og medier på den forskningsmæssige dagsorden. Det drejer sig for eksempel om *”Kommunikationskritisk analyse af 22-Radioavisen”* fra 1972 fra Frands Mortensen, *”Magten over Danmarks Radio”* fra 1976 af Anker Brink Lund, *”Ikke et ord om Ytringsfrihed”* af Eigil Andersen et al., fra 1977 og *”Valgkampe i Tv og Radio”* af Karen Siune fra 1982. På trods af disse tidligere bidrag var medieområdet et af de steder, hvor den første magtudredning var med til at sætte en ny dagsorden.

Magtudredningen var med til at sætte nyhedsmediernes magt på dagsordenen på en måde, som ikke var gjort i samme omfang tidligere

Men hvad bidrog magtudredningen så mere præcist med i forhold til spørgsmålet om magt og medier? Helt grundlæggende fremhæves det i hovedresultaterne, at nyhedsmedier har en ny og afgørende rolle som forbindelsesled mellem borgere og politikere, i takt med at de politiske partier har mistet medlemmer (Togeby et al., 2003:213). Dernæst koncentrerer kapitlet om nyhedsmediernes sig om følgende punkter: Dagsordensfastsættelse i forskellige niveauer, medialisering af den politiske kommunikation og forandringer af medieudviklingen set i forhold til den politiske offentlighed, hvilket vi kort vil ridse op nedenfor.

I forhold til magtudredningens bidrag til diskussionen om dagsordensfastsættelse trækker kapitlet i bogen om hovedresultaterne især på følgende af magtudredningens udgivelser: Lund (2004), Lausen (2001) og Madsen (2004). Her studeres blandt andet dagsordensfastsættelsens første og andet niveau. Det første niveau handler om, hvilke emner, der kommer på nyhedsmedier-

nes dagsorden. Det andet niveau handler om, hvordan disse emner ”frames” eller italesættes. I publikationerne *”Vold på dagsordenen – Medierne og den politiske proces”* (Lausen, 2001) samt *”Mediernes konstruktion af flygtninge – og indvandrerspørgsmålet”* (Madsen, 2004) sættes fokus på nyhedsmediernes dagsordenssættende rolle, det vil sige på sammenhængen mellem beslutningstagernes dagsorden, befolkningens dagsorden og mediernes dagsorden (Rogers og Dearing, 1987; Blach-Ørsten, 2021). Begge publikationer sætter fokus på, hvilke emner der kommer på dagsordenen (dagsordensfastsættelsens første niveau), og hvordan disse emner frames af medierne (dagsordensfastsættelsens andet niveau). Er volden i samfundet for eksempel stigende eller faldende? Er flygtninge og indvandrere en tiltrængt arbejdskraft eller et voksende socialt problem? Begge publikationer finder forskellige former for sammenhæng mellem nyhedsmediernes dagsordensfastsættelse, den politiske dagsorden og befolkningens dagsorden.

Den samme interesse for dagsordensfastsættelse findes i bogen *”Den redigerende magt”* (Lund, 2004), hvor der sættes fokus på nyhedsmediernes dagsordensfastsættelse i relation til den politiske journalistik på Christiansborg, på den kommunale politiske journalistik og på den transnationale politiske journalistik i Bruxelles. Lund (2004: 217) konkluderer, at der er sket en institutionalisering af nyhedsmediernes praksis, der legitimerer nyhedsmediernes rolle som ”redigerende” i forhold til forskellige aktørers politiske dagsordener. Med dette mener Lund, at demokratiske idealer ”hjemler” journalistikkens praksis i forhold til overvågning og ansvarliggøres af politiske aktører, ligesom publikum forventer, at journalistikken på eget initiativ sætter fokus på relevante politiske problemstillinger. Journalistikkens ”magt” udgår således ikke alene fra journalistikken selv, men fra dens institutionaliserede samspil med publikum, og det Lund kalder basisdemokratiske idealer. Man kunne kalde det en slags social mediekontrakt.

I forhold til hovedresultaternes diskussion af medialiseringen af den politiske kommunikation trækkes især på studier af Hjarvard (1995 og 1999), særligt Hjarvards kapitel i Andersen et al., 1999 fra magtudredningen. Her skriver Hjarvard om nyhedsmediernes magt (1999: 39-40):

”Mediernes politiske magt ligger ikke så meget i fastlæggelsen af det konkrete indhold, selvom politikerne måske synes, at det største problem er at opnå omtale af deres politiske sager. Mediernes magt ligger i påvirkningen af den politiske kommunikations struktur og form. Som Cook (1998) rammende har udtrykt det: ”politikere kan måske vinde de daglige slag med nyhedsmediernes ved at komme i nyhederne, som de ønsker, men ende med at tabe krigen, når standarder for nyhedsværdi begynder at blive primære kriterier for vurdering af problemer, politisk taktik og politik”.

Dermed tager Hjarvard tråden op om diskussionen af nyhedsmediernes logik, der blandt andet stammer fra amerikanske forskere som Altheide og

Snow (1979) og senere Cook (1998), der var meget inspireret af ny-institutionel teori. Medielogik er dog også blevet studeret af en lang række skandinaviske forskere, ikke mindst Hernes (1978), Asp (1986) og Waldahl (1999). Teorien om *medielogik* arbejder ud fra en antagelse om, at nyhedsmedier har deres egen logik (hvilket også er fremhævet af Bourdieu (1998) og i skandinavisk sammenhæng af Slaatta (2003) og Schultz/Willig (2005, 2013), og at denne logik i stigende grad påvirker samfundets øvrige institutioner. I de seneste år har medielogikteorien fået ny luft under vingerne i medialiseringsteorien blandt andet fremført af Hepp (2014), og i Skandinavien af blandt andre Ørsten (2005), Hjarvard (2008) og Strömbäck (2008). Mediernes påvirkning af den politiske kommunikations struktur og form bliver grundlaget for forskningen i *medialiseringen af politik*, der for alvor blomstrer op et par år efter, magtudredningen er blevet publiceret, og som vi vender tilbage til senere i artiklen. I bidraget fra 2004 slutter Hjarvard (2004: 49) imidlertid af med et spørgsmål, som både medieforskere og politikere i Norden har stillet før,¹ men som også i dag er relevant: ”Hvis medierne får ansvar for at kontrollere de øvrige politiske institutioner og formidle den offentlige mening, hvem skal så påse, at de udøver denne opgave forsvarligt?”

Det tredje og sidste fokus i hovedresultaternes diskussion af magt og medier handler om forandringer af den politiske offentlighed. Her trækkes på studier fra magtudredningen af blandt andre Loftager (2004) og Phillips og Schröder (2004). Spørgsmålet, der diskuteres her, er rettet mod det deliberative demokrati og dermed borgernes rolle i den politiske kommunikation. Her konkluderer Phillips og Schröder, at nyhedsmedierne bidrager positivt til at holde borgerne både oplyste og engagerede. Skønt de finder forskelle i mediebrug blandt veluddannede og mindre veluddannede, fremhæver de, at særligt public servicekanalernes nyheds- og aktualitetsprogrammer bidrager til at skabe et diskursivt rum, der inkluderer mange forskellige typer af borgere.

Magten bag medierne, magten i og omkring medierne og magten fra medierne

Som det fremgår af ovenstående, satte den første magtudredning fokus på forholdet mellem nyhedsmedier og magt på en måde, som der ikke var set tidligere i Danmark. Teoretisk kom inspirationen fra især amerikanske studier af dagsordensfastsættelse, men også fra tidligere nordiske studier af nyhedsmedier og politik med et mere mediesociologisk islæt. Skønt magtudredningen i Danmark bidrog til at sætte fokus på spørgsmålet om nyhedsmedier og magt, så skete dette dog ud fra et forholdsvis begrænset teoretisk udgangspunkt, ligesom magtudredningen også lod mange (andre) spørgsmål om forholdet mellem medier og magt ligge uberørte hen i forhold til de spørgsmål, der er besvaret om medier især i de norske magtudredninger.

Både den første norske magtudredning, der udkom sidst i 1970'erne, og den anden magt- og demokratiudredning, der løb i årene 1998-2003, havde fokus på spørgsmålet om magt og medier (Jenssen, 2015; Slaatta, 2005). Her frem-

står Hernes (1978) diskussion af mediernes logik som et centralt bidrag (Jensen, 2015), mens den anden såkaldte magt- og demokratiudredning indeholdt flere studier af spørgsmålet om medier og magt, men det til trods minder en central konklusion fra den norske magtudrednings afsluttende bog meget om konklusionerne fra den danske udredning:

”Massemedienes frigjøring fra politikken har styrket medienes premiss- og dagsordenmakt. Dette er ytterligere forsterket av at partiene, partiarbeidet og organisasjonsvesenet spiller mindre rolle som mobiliseringskanal. (...) Mediene som arena forsterker avideologiseringen av det politiske liv. Ansvarlige politikere blir stående på tå hev, med kamp om dagens oppmerksomhet og beredskap mot plutselig flombelysning, samtidig som de utfolder seg i et gjensidig avhengighetsforhold til mediene. Det uforutsigbare medieraset er gjerne knyttet til skandalen og personen, der mediernes innbyrdes konkurranse påvirker proporsjonene” (op cit. Slaatta, 2005: 26).

Fra den svenske magtudredning, der blev afsluttet i 1990, kan også genfindes et lignende fokus på nyhedsmedierne (Peterson, 2004: 3):

”Massmedia spelar en avgörande roll i den kommunikationsprocess som förbinder medborgare och olika maktcentra. Beslutsfattare i företag, intresseorganisationer, politiska partier och offentliga organ måste hela tiden räkna med medias granskning och är samtidigt beroende av medias uppmärksamhet. Det skulle vara omöjligt att förstå maktutövningen i ett samhälle som dagens om man inte tog hänsyn till medias makt.”

Den norske magtudrednings behandling af spørgsmålet om medier og magt i den afsluttende bog fik dog den norske sociolog Tore Slaatta, der selv havde haft en koordinerende rolle i udredningen og skrevet et af de andre bidrag til magtudredningen om magt og medier, til at forfatte en kritik af udredningens medieperspektiv. Han skrev således (2005:23): ”Det institutionelle perspektivet synes å redusere forståelsen av mediernes kompleksitet og makt og fører til overdreven oppmerksomhet overfor mediernes relasjoner til det parlamentariske systemet. Dette er med på å skjule andre vesentlige sider av mediernes makt og demokratiske rolle”. Slaattas kritik skal nok ses i lyset af hans bourdieuske forskningsperspektiv, der i hans eget bidrag til magtudredningen ledte ham til at konkludere, at mediernes magt ikke kun kan beskrives som en relation imellem medier og politik, men, at ”Den norske medieorden” er et kompliceret felt, hvis relationelle magt også bestemmes af det økonomiske felt, af konsumtionsfeltet osv. (Slaatta, 2003).

 Forholdet mellem medier og magt kan opdeles i tre dimensioner: Magten bag medierne, magten i medierne og magten fra medierne

I Norge og Sverige har studier af nyhedsmedier, magt og politisk kommunikation en lang historie bag sig (Jenssen, 2015; Slaatta, 2005; Eide, 2001; Petersson og Carlberg, 1990). Et tidligt centralt nordisk værk i studiet af magt og medier er Mathiesens bog ”*Makt & Medier*”, der blev publiceret første gang i 1986. Dette er på ingen måde det eneste nordiske værk, som beskæftiger sig med dette spørgsmål, men bogen præsenterer et meget brugbart teoretisk overblik over de mange forskellige måder, hvorpå spørgsmålet om forholdet mellem medier og magt kan undersøges. Ud fra et mediesociologisk perspektiv foreslår Mathiesen (1986) en opdeling af spørgsmålet i tre dimensioner: Magten bag medierne, magten i medierne og magten fra medierne. Uden at påstå, at denne opdeling er udtømmende, mener vi dog, at den tager hensyn til flere af de magtformer, som Slaatta (2005) påpeger, har haft mindre fokus i de eksisterende norske, og danske, magtudredninger. Vi vil derfor i resten af denne artikel forsøge at anvende denne opdeling til at gøre en – udvidet – status over den danske forskning i magt og medier siden udgivelsen af den første magtudredning. Med dette snævre fokus kommer artiklen derfor ikke til også at beskrive den mere generelle positive udvikling af forskningen i medier, der ellers også finder sted i perioden, og som blandt andet er præget af, at de to universitetsbaserede journalistikuddannelser på RUC og SDU, der begge grundlægges i 1998, i perioden har bidraget til udviklingen af journalistik og nyhedsmedier som et selvstændigt forskningsfelt i Danmark.

Studier af magt og medier siden den første magtudredning

Magten bag medierne

Ifølge Mathiesen (1986: 65) står tre forhold i centrum, når det drejer sig om at analysere magten bag medierne. For det første ejerskabsforhold, for det andet styring eller ledelsen af medierne og for det tredje organiseringen af medierne i forhold til arbejdsdeling mellem afdelinger, rollefordelinger mellem redaktører og journalister osv. Hos Mathiesen fylder spørgsmålet om ejerskab dog mest: Hvem ejer medierne, hvorfor ejer de dem, hvilke interesser ligger der bag ønsket om at eje et nyhedsmedie? Hvis vi tænker på Russia Today (Van Herpen, 2015) eller på Berlusconi's TV-stationer (Mancini, 2008), er der ikke langt fra at drage slutninger om, at der er stor politisk magt i at eje medier, der kan virke som talerør for ens egne interesser. Men i Danmark har vi ikke nationale tv-stationer ejet af private interesser, der kan kobles direkte til det politiske system. Tværtimod er de største tv-stationer offentligt ejede og underlagt demokratisk tilsyn. Selv om den offentlige debat fra tid til anden interesserer sig for, om TV 2 er ”blå”, og DR er ”rød”, er det vigtigt at sige, at de få analyser, der er lavet (f.eks. Hopmann, 2009), ikke giver anledning til at konkludere, at de to tv stationer har en systematisk politisk slagside. Ser vi på avisejerskab, er det heller ikke muligt at drage så hurtige eller faste slutninger om forholdet mellem avisernes ejerskab og aviserne magt: På det formelle plan erklærer langt de fleste aviser sig uafhængige af partipolitiske interesser i dag, selv om de er vokset ud af partipressen, hvor de fleste var ejet af politiske partier (Schultz, 2007), og samtidig vil de fleste nyhedslæsere opfatte de forskellige aviser som havende en klar opinion (Hjarvard, 2007). I dag kan ejerskabet af

danske provinsaviser beskrives som ”regiopoler”, mens de to store mediehus JP/Politiken og Berlingske Medie – den første en erhvervsdrivende fond og den anden ejet af De Persgroup – sidder på de store morgenaviser og tabloide titler på print og online. Et af de få studier af forholdet mellem ejerskabsforhold og indhold i Danmark er lavet af Lund (2013) som følge af en fusion mellem Politikens Hus og Jyllands-Posten i 2003. Lund undersøger, hvorvidt ejerskabskoncentrationen ensretter indholdet i de forskellige avistitler, men konkluderer at det ikke er tilfældet. Tværtimod har udgivelserne bevaret deres særpræg/indhold og er ikke blevet påvirket af det nye ejerskabsforhold. Et andet studie af medieejerskabsforhold af Svith et al. (2017) viser dog, at lokale mediefusioner *har* ændret medieindholdets dækning til fordel for de byer, som enten huser et medie eller ligger tæt på et medie, og de samfund og byer, der ligger længere væk fra et medie.

Måske er Danmarks tradition for publicistisk ejerskab af medier ved at ændre sig

Men måske er Danmarks tradition for publicistisk ejerskab af medier ved at ændre sig. På det seneste er en række nye, alternative nyhedsmedier dukket op i Danmark (Blach-Ørsten og Mayerhöffer, 2021). Disse finansieres for eksempel af politiske partier som tilfældet med Dit Overblik, der finansieres af Dansk Folkeparti eller Frihedsbrevet, der finansieres af en gruppe danske erhvervsfolk. Disse nye medier og nye ejerskabsformer fandtes ikke i 2003 og kunne med fordel være en del af en ny magtudredning. Hvad den sidste magtudredning i sagens natur heller ikke havde blik for tilbage i 2003, var digitaliseringen og fremvæksten af de sociale medier. Før digitalisering og internet havde nyhedsmedier en privilegeret position på respektive nationale reklamemarkeder, men i dag går en stor del af reklamekronerne til tech-giganterne, hvilket efterlader klassiske mediehus med færre indtægter til at lave uafhængig journalistik, og samtidig bliver nyhedsindustrien i stigende grad afhængig af platformene (Kulturministeriet 2017; Hartley et al., 2021; Willig, 2022).

Magten i og omkring medierne

Ifølge Mathiesen (1986:149) står især to spørgsmål i centrum på dette niveau. For det første magten omkring medierne forstået som mediernes samspil med omverdenen, her især forstået som samspillet med kilder, og for det andet mediernes magt til at udvælge og præsentere ”nyheder”. I for forhold til kilderne fremhæves det, at medierne har en vis ”ophøjende” magt (Couldry, 2003), der indirekte legitimerer de organisationer, fænomener og personer, der er ”fine” nok til at blive genstand for journalistik. På denne baggrund opnår kilder, der optræder i medierne, en slags definitionsagt, der giver dem forsterket til at definere og forklare problemer omtalt i nyhedsmedierne. Kilder med denne status kaldes for ”primary definers”, ifølge klassisk engelsk medieteorier (Hall et al., 1978). En undersøgelse fra den første norske magtudredning undersøgte, hvem der deltog i mediernes debat (Mathiesen, 1986: 153-4). De fandt, at indsendere af læserbreve i høj grad bestod af veluddannede, politikere og folk

fra forskellige interesseorganisationer. En dansk undersøgelse af samme fænomen af Bro (2000: 132) viser, ”at der står organiserede interesser bag 28,5 pct. af Politikens skribenter og 36,7 pct. bag Fyens Stiftstidendes.” Undersøgelser af nyhedsmediernes generelle kildebrug i Danmark finder ligeledes en overvægt af elitekilder samt et generelt fravær af almindelige borgere som kilder (Kristensen, 2004a, 2004b; Skovbjerg og Jørgensen, 2006; Willig et al., 2015). Andre undersøgelser fokuserer på de aktører, der *ikke* optræder som kilder i nyhedsmediernes. Her viser studier, at kvinder er stærkt underrepræsenterede i forhold til mænd, og at kvinder endvidere sjældent optræder som beslutningstagere eller eksperter, men snarere som ofre eller cases (Jørndrup, 2022). Andre repræsentationsstudier i Danmark har vist, hvordan etniske minoriteter dels er sjældne kilder i nyhedsmediernes og desuden oftest optræder som repræsentant for deres etniske minoritet snarere end som ”læge” eller ”skolelærer” eller ”borger” (Andreassen, 2005; Jørndrup, 2022).

➤➤ **Medierne har en vis ”ophøjende” magt, der indirekte legitimerer de organisationer, fænomener og personer, der er ”fine” nok til at blive genstand for journalistik. På denne baggrund opnår kilder, der optræder i medierne, en slags definitionsmagt**

I forhold til spørgsmålet om magten i medierne fokuserer Mathiesen (1986) blandt andet nyhedsmediernes udvælgelseskriterier. Hver gang et medie bringer en historie, vil der være en anden historie, der ikke bliver bragt, hvilket alt andet lige vil kunne pege (tilbage) på forskellige magtforhold. Som tidligere nævnt endte den første magtudredning med at konkludere, at når det drejede sig om mediernes magt, så var det vigtigste mediestrukturen og de generelle nyhedskriterier. Nyhedskriterierne har allerede tidligt stået centralt i den nordiske medieforskning (Galtung og Ruge, 1965) såvel som internationalt (se O’Niell og Harcup, 2017 for et overblik). Efter magtudredningen har Schulz/Willig (2005, 2011) beskæftiget sig med nyhedskriterier i en dansk kontekst. Her fremhæves det blandt andet, at nyhedsudvælgelsen ikke kun afhænger af uden fra kommende begivenheder, som ”passer” til nyhedskriterierne, men i lige så grad afhænger af det enkelte nyhedsmedies position i konkurrencen med andre nyhedsmedier. Skovsgaard (2014) har beskæftiget sig med nyhedskriterier i den tabloide journalistik, som han finder lægger større vægt på sensation og personalisering end andre former for journalistik.

Magten fra medierne

På dette niveau fokuserer Mathiesen (1986) blandt andet på mediernes informationskontrol og påvirkning af institutioner og individer. Begge meget store temaer, som vi her kun kan berøre ganske få dele af. Et af de helt centrale argumenter er dog, at massemediernes bidrager til at bekræfte og styrke konsensus. Dette har danske medieforskere berørt blandt andet i studier af danske mediers dækning af krig. Her peger en række studier på, at danske mediers dæk-

ning af Irak-krigen i høj grad spejlede den politiske konsensus omkring krigen og understøttede politikernes begrundelser for at gå i krig (Jørndrup, 2005; Kristensen og Ørsten, 2007; Hjarvard og Kristensen, 2013). Et andet centralt spørgsmål på dette niveau er, hvordan nyhedsmedierne påvirker individer og institutioners opfattelsen af virkeligheden. Også dette kan undersøges på mange måder, men set i et medieforskningsspektiv er det høj grad her, at forskningen i medialisering kan fremhæves. Hernes (1978) peger på, hvordan mediernes logik leder til en præsentation af det omkringliggende samfund på en uhensigtsmæssig måde. Præsentationen af samfundet bliver ”stykkvis” og ikke på et ”strukturelt niveau”, og dette leder til et ad hoc-kрати, hvor medierne presser politikerne til agere på deres fremstilling af samfundet. Dette fokus på nyhedsmediernes påvirkning af samfundet føres videre i de mange studier af medialisering, der siden 2003 er blevet publiceret af især nordiske forskere, og som alle diskuterer mediernes påvirkning af både enkelte områder, så som politik (Hjarvard, 2008; Green-Pedersen og Stubager, 2010; Blach-Ørsten, 2016) og religion (Hjarvard, 2008) og af samfundet som helhed (Hjarvard, 2008; Hepp, 2014). En af hovedforfatterne bag Magtudredningen, Peter Munk Christensen (2018), har også selv taget spørgsmålet om politikens medialisering op i en senere artikel. Her fremhæver han blandt andet, at medialiseringen af politik er fortsat, efter Magtudredningen skrev sine hovedkonklusioner, og at de sociale medier har bidraget yderligere til politikens medialisering, her med politikerne som aktive medspillere. Medialiseringen af politik er i øvrigt, især af norske forskere, blevet suppleret med analyser af, hvordan denne medialisering ikke kun påvirker politikerne, men generelt påvirker offentlige bureaukratier og deres embedsmænd (Thorbjørnsrud, Figenschou og Ihlen, 2014).

En ny magtudredning med magten bag medierne og fra medierne i fokus

I denne artikel har vi givet et stærkt komprimeret bud på, hvordan især den danske forskning har beskæftiget sig med begrebet medier og magt. Vi har benyttet en overordnet opdeling af dette spørgsmål i tre dele: magten bag medierne, magten i medierne og magten fra medierne til at belyse forskellige måder at forstå og undersøge dette spørgsmål på. Vi kan konkludere, at den første danske magtudredning var med til at sætte dette spørgsmål på dagsordenen, og at en lang række studier siden har været med til at bygge videre på vores viden om dette spørgsmål ud fra alle tre perspektiver. I dag spiller medierne stadig en stor rolle som forbindelsesled mellem befolkningen og den politiske ledelse, og medierne har stadig betydelig indflydelse på både befolkningens dagsorden, befolkningens holdninger, den politiske kommunikation og de politiske beslutninger. Derfor er der gode grunde til, at den næste magtudredning også har fokus på nyhedsmedierne.

For det første kunne det være relevant at vende tilbage til et fokus på økonomi og ejerskab. For public service-medierne kunne det betyde et fokus på, hvordan den øgede politiske kritik af public service påvirker armslængdeprin-

cippet, og hvordan digitaliseringer påvirker økonomien i både DR og TV 2 i forhold til behovet for investeringer og for TV 2s vedkomne også kampen om reklamekroner. For de private mediers vedkomne kunne det betyde et fokus på nogle af de nye ejerskabsformer, der står bag en række af de nye digitale medier, som er dukket op de senere år. For det andet kunne det være relevant at undersøge de sociale mediers rolle i dagsordensfastsættelsen hos redigerede medier, borgere, politikere og journalister. Dernæst hvordan nyhedsmediernes dagsordensfastsættelse generelt påvirker det omkringliggende samfund. Hvad betyder den ulige repræsentation af kilder for den offentlige debat? Er der væsentlige samfundsproblemer, som nyhedsmediernes ikke dækker på grund af manglende kendskab, svagt repræsenterede interesser eller politisk konsensus om tingenes tilstand?

➤➤ **Forholdet mellem medier og politik og politikere har også forandret sig siden den sidste magtudredning. Derfor kunne det være nødvendigt yderligere at undersøge spørgsmålet om medialisering, ikke kun af politik og politikere, men også medialiseringen af embedsmænd, offentlige bureaukratier og offentlige styrelser og institutioner**

Forholdet mellem medier og politik og politikere har også forandret sig siden den sidste magtudredning. Derfor kunne det være nødvendigt yderligere at undersøge spørgsmålet om medialisering, ikke kun af politik og politikere, men også medialiseringen af embedsmænd, offentlige bureaukratier og offentlige styrelser og institutioner. Et fokus på de redigerende mediers muligheder for at udøve undersøgende, kritisk journalistik i en tid med øget politisk fokus på informationskontrol og centralisering af kommunikation trænger sig også på, og det samme gør spørgsmålet om, hvor stor afstanden mellem politik og journalistik egentligt er, når det er muligt at være journalist den ene dag, spindoktor den næste og så journalist igen den tredje.

Noter

- 1 <https://www.aftenposten.no/meninger/leder/i/rPy6K/stoltenbergs-mediekritikk>

Referencer

- Albæk, E. og C. Green-Pedersen (2020), "Nyhedsmediernes rolle i de politiske beslutningsprocesser", *Politica*, 52(2): 170-85.
- Altheide, D.L. og R.P. Snow (1979), *Media logic*, Sage: Beverly Hills.
- Andreassen, R. (2005), *The Mass Media's Construction of Gender, Race, Sexuality and Nationality: An Analysis of the Danish News Media's Communication about Visible Minorities from 1971-2004*, University of Toronto.
- Asp, K. (1986), *Mäktiga massmedier: studier i politisk opinionsbildning*, Akademilitteratur: Stockholm.
- Blach-Ørsten, M. (2016), "Politikkens medialisering-et ny-institutionelt perspektiv", i S. Hjarvad, red., *Medialisering*, København: Hans Reitzel, pp. 185-215.

- Blach-Ørsten, M. (2021), "Politisk kommunikation og journalistik", i Mikkel Fugl Eskjær og Mette Mortensen, red., *Klassisk og moderne medieteorier*, København: Hans Reitzels Forlag: 203-24.
- Blach-Ørsten, M. og E. Mayerhöffer (2021), "Det politiske informationslandskab i Danmark 2.0", *Politica*, 53(2): 99-124.
- Bourdieu, P. (1998), *On Television and Journalism*, trans. Priscilla Parkhurst Ferguson, Pluto: London.
- Christiansen, P.M. (2018), "Mørket sænker sig: Magten over de politiske og administrative beslutningsprocesser", *Økonomi & Politik*, 91(1): 95-105
- Couldry, N. (2003), "Media meta-capital: extending the range of Bourdieu's field theory", *Theory and society*, 32 (5-6): 653-77.
- Dearing, J.W., Rogers, E.M., & Rogers, E. (1996), *Agenda-setting*, vol. 6, Sage: London.
- Eide, M. (Ed.). (2001), *Til dagsorden! Journalistikk, makt og demokrati*, Oslo: Gyldendal akademisk.
- Galtung, J. og M.H. Ruge (1965), "The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers", *Journal of peace research*, 2(1): 64-90.
- Green-Pedersen, C. og R. Stubager (2010), "Medierne og den politiske dagsorden: En tango med fører?" *Politica*, 42(3): 326-44.
- Hall, S., C. Critcher, T. Jefferson, J. Clarke og B. Roberts (1978), *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law And Order*, London: Macmillan.
- Hernes, G., red. (1978/1990), *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministrasjon*. Universitetsforlaget, 6. oplag, Oslo.
- Hepp, A. (2014), "Mediatization. A panorama of media and communication research", i J. Androustopoulos, red., *Mediatization and sociolinguistic change*, Berlin: de Gruyter, pp. 49-66.
- Hjarvard, S. (1995), *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati: rapport udarbejdet for Statsministeriets Medieudvalg*, Medieudvalget: København.
- Hjarvard, S. (1999), "Politik som mediemontage: Om mediernes forandring af den politiske kommunikation", i J. G. Andersen, P.M. Christiansen, T.B. Jørgensen, L. Togeby og S. Vallgård, red., *Den demokratiske udfordring*, København: Hans Reitzels Forlag, pp. 30-51.
- Hjarvard, S. (2008), "The mediatization of society: A theory of the Media as Agents of Social and Cultural Change", *Nordicom review*, 29(2): 105-34.
- Hjarvard, S. og N.N. Kristensen (2014), "When media of a small nation argue for war", *Media, War & Conflict*, 7(1): 51-69.
- Hochschild, A.R. (2018), *Strangers in their own land: Anger and mourning on the American right*, New York: The New Press.
- Hopmann, D.N. (2009), "Public service og politisk balance: En typologi", *Journalistica*, (1): 5-27
- Jenssen, A.T. (2015), "Fjell og daler i det norske maktlandskapet" i Ø. Ihlen, E. Skogerbø og S. Allern, red., *Makt, medier og politikk: Norsk politisk kommunikasjon*, Oslo: Universitetsforlaget, pp. 289-97.
- Kristensen, N.N. (2004a), *Journalister og kilder: slinger i valsen? Udfordringen af journalistikken i lyset af kilderne professionaliserer*, Århus: Ajour.
- Kristensen, N.N. (2004b), "Den journalistiske udfordring", *Nordicom Information*, 4(26): 51-68.
- Kristensen, N.N. og M. Ørsten (2007), "Danish media at war: The Danish media coverage of the invasion of Iraq in 2003", *Journalism*, 8(3): 323-343.
- Kristensen, N.N. & Blach-Ørsten, M. (2015), "Politisk kommunikation i Danmark", i Ø. Ihlen, E. Skogerbø og S. Allern, S., red., *Makt, medier og politikk: Norsk politisk kommunikasjon*, Oslo: Universitetsforlaget, pp. 279-88.
- Kulturministeriet (2017), *De internationale aktørers betydning for det danske mediemarked, medieudbydere og medieudbuddet*, Rapport: Mediernes udvikling: København.
- Laursen, S. (2001), *Vold på dagsordenen: medierne og den politiske proces*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Loftager, J. (2004), *Politisk offentlighed og demokrati i Danmark*, Århus: Aarhus universitetsforlag.
- Lund, A.B. (1976), *Magten over Danmarks Radio*, Århus: PubliMus.
- Lund, A.B. (2002), *Den redigerende magt*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Lund, A.B. (2004), "Mediernes magt-og magten over medierne", *Politica*, 36(4): 393-405.
- Lund, A.B. (2013), *Mangfoldighed i dansk dagspresse: et publicistisk serviceeftersyn*, Center for Civilsamfundsstudier, CBS: Frederiksberg.
- Madsen, J.G. (2000), *Mediernes konstruktion af flygtninge-og indvandrerspørgsmålet*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Mancini, P. (2008), "The Berlusconi case: Mass media and politics in Italy", I I. Bondeberg og P. Madsen, red., *Media, Democracy and European Culture*, Bristol-Chicago: Intellect Books, pp. 107-19.
- Mathiesen, T. (1986), *Makt og medier: en innføring i mediesosiologi*, Oslo: Pax Forlag.
- Mortensen, F. (1972), *Kommunikationskritisk analyse af 22-radioavisen*, Grenå/Ålborg: GMT.
- Møller Hartley, J., M. Bengtsson, A. Schjøtt Hansen og M.F. Sivertsen (2021), "Researching publics in datafied societies: Insights from four approaches to the concept of 'publics' and a (hybrid) research agenda", *New Media & Society*, 0(0), <https://doi.org/10.1177/14614448211021045>
- Harcup, T. og D. O'Neill (2017), "What is news? News values revisited (again)", *Journalism studies*, 18(12): 1470-88.
- Petersson, O. og I. Carlberg (1990), *Makten över tanken: en bok om det svenska massmediesamhället*, Stockholm: Carlsson.
- Petersson, O. (2004), "Har medierna för lite makt"? www.olofpetersson.se/_arkiv/skrifter/mediemakt_040524.pdf.

- Phillips, L.J. og K.C. Schrøder (2004), *Sådan taler medier og borgere om politik: en diskursanalytisk undersøgelse af politik i det medialiserede samfund*, Århus: Aarhus universitetsforlag.
- Schultz, I. (2005), *Bag om nyhedskriterierne. En etnografisk feltanalyse af nyhedsværdier i journalistisk praksis*, Ph.d. –afhandling, *Journalistik/Forskning*, nr.2, Roskilde Universitet: Roskilde.
- Schultz, I. (2007), "Fra partipresse over omnibuspresse til segmentpresse", *Journalistica*, 2(5): 5-26.
- Slaatta, T. (2003), *Den norske medieorden*, Oslo: Gyldendal.
- Slaatta, T. (2005), "Blink eller bom? Makt-og demokratiutredningen om medienes makt", *Norsk medietidsskrift*, 12(1): 22-39.
- Siune, K. (1982), *Valgkampe i radio og tv*, Århus: Forlaget Politica.
- Skovbjerg, A. og S.S. Jørgensen (2006), *Dagpressens kilder*, Århus: CFJE.
- Skovsgaard, M. (2014), "A tabloid mind? Professional values and organizational pressures as explanations of tabloid journalism", *Media, Culture & Society*, 36(2): 200-18.
- Strömbäck, J. (2008), "Four phases of mediatization: An analysis of the mediatization of politics", *The international journal of press/politics*, 13(3): 228-46.
- Svith, F., P. Jacobsen, S. Rasmussen, J.L. Jensen og H. Andersen (2017), "Mediefusioners effekter på lokal-og regionalmediers strategi og indhold", specialrapport om mediernes udvikling: København: Kulturministeriet.
- Thorbjornsrud, K., T.U. Figenschou og Ø. Ihlen, Ø. (2014), "Mediatization in public bureaucracies: A typology", *Communications*, 39(1): 3-22.
- Togebj, L., J.G. Andersen, P.M. Christiansen, T.B. Jørgensen og S. Vallgård (2003), *Magt og demokrati i Danmark – Hovedresultater fra Magtudredningen*, Århus: Aarhus Universitetsforlag.
- Van Herpen, M.H. (2015), *Putin's Propaganda Machine: Soft Power and Russian Foreign Policy*, London: Rowman & Littlefield.
- Willig, I. (2013), "Newsroom ethnography in a field perspective", *Journalism*, 14(3): 372-87.
- Willig, I. (2022), "From audiences to data points: The role of media agencies in the platformization of the news media industry", *Media, Culture & Society*, 44(1): 56-71.
- Ørsten, M. (2005), "Nyhedsinstitutionen: Et ny-institutionelt perspektiv på den medierede politiske kommunikation", *Økonomi & Politik*, 78(3): 13-28.
- Østerud, Ø.F. Engelstad og P. Selle, P. (2003), *Makten og demokratiet. En sluttbok fra Maktog demokratiutredningen*, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.